וכי מפרישין תחלה למותרות יתיב רבי יצחק בר שמואל בר מרתא קמיה דר"נ ויתיב וקאמר ולייתי בהמה ולחם ולימא אי הך דקימא תמורה היא הא תודה והא לחמה ואי הך דקימא תודה היא הא לחמה והא תהוי תמורה א"ל *עני מרי ארבעין בכתפיה וכשר· רב (א) עילא חלש על לגביה אביי ורבנן ויתבי וקאמרי אם איתא לדר' יוחנן דאמר *חוץ לחומת העזרה קדוש לייתי לחם ולותבה חוץ לחומת העזרה ולימא אי הך דקימא תודה היא הא לחמה ואי לא ליפוק לחולין משום דאיכא ארבע להניף היכי ליעביד (ב) לנפינהו אבראי °לפני ה' כתיב, נעיילינהו קא *מעייל חולין לעזרה, הלכך לא אפשר מתקיף לה רב ששא בריה דרב אידי אם איתא לחזקיה דאמר *קדשו ארבעים מתוך שמונים לייתי בהמה ולייתי שמונים בהדה ולימא אי הך דקימא תודה היא הא נמי תיהוי תודה והא שמונים דתרווייהו אי הך דקימא תמורה היא הא תודה והא לחמה וליקדשו להו ארבעים מתוך שמונים משום דקא ממעט באכילה *דארבעים אמר ליה רב אשי לרב כהנא אם איתא *לדרבי יוחנן דאמר הפריש חטאת מעוברת וילדה, רצה בה מתכפר רצה בוולדה מתכפר לייתי בהמה מעוברת וימתין לה עד שתלד ולייתי שמונים בהדה ולימא אי הך דקימא תמורה היא (ג) הא ולדה תודה (ד) היא והא שמונים דתרווייהו ואי הך דקימא תודה היא הא נמי תודה היא והא שמונים דתרווייהו הוא ליהוי מותר התודה אמר ליה מאן לימא לן (ה) דאמר רבי יוחנן אם שירו משייר, דלמא אם שירו אינו משייר והיינו *טעמא דרבי יוחנן (ו) דאמר אדם מתכפר בשבח הקדש, רבינא איקלע לדמהוריא אמר ליה רב דימי בריה דרב הונא מדמהוריא לרבינא ולייתי בהמה ולימא הרי עלי ולייתי בהמה אחריתי ולייתי שמונים בהדה ולימא אי הך דקימא תמורה היא הני תרתי תודות והא שמונים דתרווייהו ואי הך דקימא תודה היא והא דאמרי עלי נמי ליהוי תודה והא שמונים דתרווייהו ואידך תהוי לאחריות אמר ליה (ז) התורה אמרה °טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם ואת אמרת ליקום ולינדור בתחילה: **מתני'** האומר *הרי עלי תודה יביא היא ולחמה מן החולין

ויקרא ו · קהלת ה

רש"י

וכי מפרישין תחלה· שום קרבן על מנת שיהא מותר וכה: ארבעין בכתפיה וכשר· הוא חייב ללקות ארבעים על שהמיר כדתנן (תמורה דף ב:) שאם המיר מותר וסופג את הארבעים ואת אמרת יפריש לכתחלה לשם תמורה דבר שהוא אסור ומתחייבים מלקות: אם איתא לדרבי יוחנן· דאמר לעיל חוץ לחומת העזרה נמי קדש הלחם בשחיטת הזבח אם הוא לפנים מחומת בית פאגי אמאי לא עביד כדאמר מעיקרא: ולייתי לחם וכו'· ודקמהדר לה וכי מכניסין חולין לעזרה לייתי לחם ויניח חוץ לחומת העזרה בבית פאגי במקום שמתקדש בשחיטת הזבח ואפילו הויא תמורה דהוו חולין ליכא איסורא דהא לא נכנסו לעזרה: משום דאיכא ארבע· חלות דתרומה שצריך להניף ובכל מקום שיש הלחם למעלה וצריך להכניסו בעזרה במקום שמניף הכהן ואי קשיא הא דאמר לעיל (דף סב:) כל מקום שיש לחם הלחם למעלה ואמר היכא אמר רב פפא במילואים אמאי לא אמר נמי בתודה איכא לתרוצי עיקר מילתא נקט כדתרצינן נמי לעיל: לפני ה' כתיב· בשלמים ותודה היא בכלל שלמים: קמעייל חולין לעזרה· שמא תמורה היא: ולייתי שמונים· חלות ולימחינהו בחוץ כרבי יוחנן וליפרש מינייהו שמונה חלות ולותבינהו גוואי: וליפא אי הך כו' וליקדשו ארבעים מתוך שמונים והני שמונה דגוואי לא הוי ארבעה מינייהו חולין בעזרה ממה נפשך דאי הך דקימא תודה היא הוו שתי תודות ושמונה חלות תרומה ואי הך דקימא תמורה ולא הוה אלא חדא תודה הני שמונה ליחשבינהו מהני מ' דקדשו ולא הוו חולין בעזרה: ואמאי לא אפשר בהכי משום דממעט באכילה דארבעים· גבי כבעלים דכהן אינו רוצה לאכול כי אם ארבעה דסבור שמא אין כאן אלא תודה אחת ואין לכהן לאכול כי אם ארבעה מהן א) ובבעלים נמי תופסין שמא שתיהן תודות הן וכל שמונה קדשות ומגלא אותן ארבעה חלות אבודים, ולעיל דאמרינן אי לא ליפוק לחולין ליכא למימר קממעט באכילה דארבעים דהתם ליכא אלא ארבעים חלות וממה נפשך אית ליה לפרושי ד' לתרומה אבל הכא דכפרים ב) (אלו) חלות איכא למימר דארבעים שלא לצורך הן וקא ממעט לבעלים באכילה דארבעים: שמין אחר דקא ממעט באכילה דארבעה דאינו בעלמא היכא דליכא אלא חד קרבן אי יקדשו מ' מתוך שמונים אין נאכלין לכהנים אלא ארבעה ואידך כולהו נאכלין לבעלים וכיון דליכא אלא ארבעה יש ספוק (ב) בידך לאוכלן ביום אחד ח] אבל הכא דליכא לכהנים שמונה ג) ועל בעלים יכולין לאכול מחלק לכל מי שירצו ולא אתו לידי שריפה אבל ט] שמונה לכהנים כיון דאין נאכלין אלא לכהנים ולבניהם ולעבדיהם דלמא לא מצו אכלי לכולהו שמונה ביום אחד והוי קמותר בשריפה ושמא לא הויא אידך תודה ד) ולא קדשו אלא ארבעים וליכא דקדים אלא ד' ומצלאה ממעט באכילה דהני ד' ושריף שלא כדין ה) מ"ר· שמין אחר ממעט באכילה דמ' דילמא לא קדשי כלל דאידך לא הויא תודה וכי ו) מתותרי נמצא טרף להו ועבר משום בל תשחית (דברים כ) כך שמעתי: רצה בה מתכפר רצה בוולדה מתכפר· דלא תימא לה כוולד חטאת הואיל והפרישה מעוברת דלדעתיה הוה נמי להתכפר בעובר ומתכפר באיזו מהם שירצה וכדאמרינן גבי תודה יכול לעשותן שתיהם תודות אבל נתעברה לאחר שהקדישה אין מתכפר בוולדה משום דכשהקדישה לא הוה דעתיה אלא ולד דאכתי לא נתעברה: לייתי בהמה מעוברת· משום הכי אמר בהמה מעוברת ולא בהמה וולדה משום דכי מפריש לה לא הויא אלא חדא ז) ואיכא למימר דמפריש תחילה למותרות: והאי ליהוי ח) מותר לתודה· והכא ליכא למימר וכי מפרישין תחילה למותרות שהרי מקלתה הויא עיקר קרבן דבשעה שהפרישה לא הויא אלא חדא גופא ועכשיו קרב מקצתו מן הולד או האם אבל לעיל דלא הוי אלא חד ט) והיא גופיה מייתי מתחילה לשם מותר הילכך איכא למיפרך וכי מפרישין וכו': מאן לימא לן· טעם דרבי יוחנן כמאן היינו משום דעובר לאו ירך אמו הוא ולשם שירצה לשובר שלא הקדישו כשהקדישה נמי הוי משייר דלא תהוי כוולד דכוותיה גבי תודה היינו הלוה וכוולד תודות דילמא ס"ל כמאן אם שירו אינו משייר שאין יכול לשייר י) לקרבן לבד שלמו אלא מהב וה"נ אין יכול לעשות הולד קרבן ואין יכול להקריב שניהם הלא הוולד ולחמה שמכה שלא שיים טעמא דר' יוחנן דאמר רצה בוולדה מתכפר משום דאדם מתכפר י) בשבח הקדש וולד דהי הפרישה מעוברת הוה דעתיה אבל שבחא יא] ולאחר שנתכפר באם הוולד ס"ל מתכפר באיזו תודה שירצה ולחמה עמה אבל לגבי שניהם ולחמם לא: וליפא עלי· כדי שיהא חייב באחריותה: ולייתי אחרת· לאחריות דלאחריות: ספורש· אמרה טוב אשר לא תדור· ומוקמינן ליה (חולין דף ב:) דאמר עלי: ואת אמרת ליקום ולנדור לכתחילה· דלימא עלי דס"ל טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר: **מתני'** האומר הרי עלי תודה יביא היא ולחמה מן החולין· דכיון דאמר עלי נתחייב בה והוה ליה דבר שבחובה ואינו בא אלא מן החולין כדאמרינן לקמן וכיון דאמר הרי עלי תודה אע"ג דלא אמר ולחמה מתחייב בשתיהן דלחם גלל תודה: ולא

תוספות

אם איתא לחזקיה כו'· בתוס' נקט אם איתא דהא אפי' רבי יוחנן מודה היכא דאמר ליקדשו ארבעים מתוך שמונים כדאמרינן לעיל ושמא דדוקא היכא דלא מיכוין כדאמר (ט) לייתי חולין לעזרה דהוי ערך קרבן *) והכא ביניייהו ארבעים חדא הוו חולין יב] וליקדשו להו ארבעים מתוך שמונים יג] ואידך הוו ליה כמפריש לאחריות דהכי אמר חזקיה לעיל דלאחריות קא מיכוין והלכך ליכא למפרך דמעייל חולין לעזרה כיון דלאחריות קא מיכוין ערך קרבן מינה ושפיר דמי אע"פ שהן חולין כדתניא בהלל הזקן (פסחים דף סו:) מביאה כשהיא חולין לעזרה ומקדישה וסומך עליה ושוחטה אבל בהנך דלעיל דליכא אלא חדא בהמה ודלמא תמורה היא ולא חזיא ללחם מעיקרא חולין לעזרה קא מעייל ועל חנם פי' כן בקונט' ותמ"ה דלעיל בפרק התכלת (דף מח:) גבי שחט שני כבשים על ארבעים חלות משכחינן להו חולין בעזרה היינו משום דפריך להו בפנים דבחוץ לא מצי פריק להו דלא ליפסלו ביוצא: **דלמא** אם שירו אינו משייר· לעיל פירשתי יד) דקשיא מתמורה פרק כיצד מערימין (דף כה:) דמשמע דהך הוא מסקנא דשמעתא דקסבר רבי יוחנן אם שירו אינו משייר: **התורה** אמרה טוב אשר לא תדור· ואפילו לרבי יהודה לא קאמר אלא דאמר הרי זו אבל אמר הרי עלי לא כדאיתא בריש חולין (דף ב:) והא דאמרינן בפרק שני נזירין (נזיר נט:) גבי מת אחד מהם יביא אחד מן השוק וידור כנגדו תיקוני גברא שאני והאיש מדיר בנו בנזיר (שם דף כח:) היינו נמי כדי לחנכו במצות:

*) ר"א שייך כאן מן ולידך עד מיכוין תודה

רבינו גרשום

עני מרי· כלומר ישיב לי ר' ארבעים בכתפיה וכשר הוא וחייב ללקות ארבעים דתנן לא שהמיר רשאי להמיר אלא שאם המיר מותר וסופג את הארבעים ויפריש לצורך תמורה שיהא בר מלקות: משום דאיכא ארבע חלות· דתרומה דצריך להניף: לפני ה'· כתיב בשלמים ובתודה נמי הייתו שלמים ולייתי שמנים בתודה ולותבינהו חוץ לחומת עזרה ליפרוש תמניא חלות מינייהו ולייתינהו גואי ולימא אי הך דקימא כו' וליקדשו לה ארבעים מתוך שמנים והנך תמניא חלות דהוו גואי לא הוו ד' מנייהו חולין בעזרה ממה נפשך דאי הא דקימא תודה הוו תרי תודות והוו תמניא תרומה ואי הא דקימא תמורה הלא הוה אלא חדא תודה הני תמניא ליחשבינהו מהנך דקדיש ולא הויין חולין בעזרה לא אפשר בהכי משום דקא ממעט באכילה דארבעים, דכהן אינו רוצה לאכול מהן אלא הארבעה דסבור שמא אינה אלא תודה אחת והיינו חייב לאכול אלא הארבע והבעלים הראשון שמא שתי תודות הן וכל שמונה הן תרומה ולא זה וזה אוכל והרי הנותר קדשים באין לבית הפסול: משום הכי קאמר מעוברת דכי מפריש לה אכתי לא הויא אלא חדא וליכא למימר דמפריש למותרות: רצה בה מתכפר· כדאמר דאדם מתכפר בשבח הקדש: א"ל מאן לימא לן דסבירא ליה לר' יוחנן דאם שירו משייר·

כלומר אחר שנתכפר באמה שיתכפר בוולדה· דכוותיה גבי תודה שיהא האם והולד שתיהן תודות דילמא סבירא ליה דאם שירו שנתכפר באם אינו משייר שאינו ראוי להקרבה [אלא] הוולד מת והיינו טעמא דרבי יוחנן [illegible]
דאומר רצה בה מתכפר רצה בוולדה מתכפר בשבח הקדש· [illegible]

רש"י כת"י

וכי מפרישין תחלה למותרות· לשום [קרבן] בלא לא מלוה מותרות [אלא] ולד או תכפר ובמותר (או) כגון שאבד ראשונה והפריש אחרת ואח"כ נמצאת הראשונה: עני מרי· ענני מרי: ארבעים בכתפי'· ארבעים יש (בדבר) [בדיעבד] דכתיב לא ימיר אותו ואם אמרת כבר נעשה לכתחילה ואומר בה תמורה: אם איתא לדר' יוחנן דאמר לעיל בכולי פירקא השוחט תודה לפנים ולחמה חוץ לחומת העזרה קדש הלחם: ואי לא ליפוק לחולין· והכא לא מצי למפרך וכי מכניסין חולין לעזרה כדפריך לעיל: ומשני משום דאיכא ארבע להניף· אותן ד' הנאכלים לכהן מעונין תנופה עם חזה ושוק כדאמר בפרק ב' דמנחות נאות מנלן כל מקום שיש לחם הלחם מלמעלה ועוד תניא נמי גבי תנופה בפרשת צו את אהרן חזה זה חזה התנופה זה תנופה בכל שוק זה השוק התרומה זו תרומת תודה ותרומת תודה הויא ד' חלות ובתנופה כתיב לפני ה': וליקדשו לה מ' מתוך שמונים· ואידך מ' הוי ליה מפריש לאחריות דהכי אמר חזקיה לעיל לאחריות קא מכוין והמפריש שני קרבנות לאחריות שניהם קדושים וה"נ כולהו שמונים קדשי מה שתודה ומ' באגפי נפשיה הלכך ליכא למיפרך מעייל חולין לעזרה דכיון דלאחריות קא מעייל להו ערך קרבן מינהו ושפיר דמי ואע"ג דהן חולין כבלל הזקן מביאה כשהיא חולין לעזרה ומקדשה וסומך עליה ושוחט אבל בהך דלעיל דליכא אלא חדא בהמה ודלמא תמורה היא ולא חזיא ללחם מעיקרא חולין לעזרה קא מעייל על חנם: משום דקא ממעט באכילה· דמכהן הוא תורם שמונה חלות ושמא לא תודה היא ואותן ארבעה תרם שלא כדין וממעט באכילה מארבע תרומות דדילמא לא מתאכלי כהנים לאכלינהו ואתו לידי טומאה על ידי שלא שמן חולין ואיך ראויים לכהן ומייתי קדשים לבית הפסול ממעט באכילה ממעט את אוכליהן זמן אכילתן ליתנה אמרינה גרסינן משום דממעט באכילה דארבעה: כשמפריש כו'· בפרק' תמורה בפ' כיצד מערימין: והאי· הולד: לאוי מותר דתודה· וליכא למימר [וכי] מפרישים תחלה למותרות דהא מעכשיו הפרשה הד נעשה הוא: מאן לימא לן· דטעמא דר' יוחנן דאמר רצה בוולדה מתכפר משום דק"ל: אם שירו· גולד לשם קדשים: משייר· דיכול להפריש לו ולאמו לשם שני קרבנות דהמגלה למימר נמי הכא שיפריש האם וולד לשם ב' תודות דלמא לעולם אם שירו אינו משייר אלא כשמפרישו לשם הוי ולד נמי קדוש עם האם לקרבן אחד וכמקריב כאם הוי (מגירו) [הולך] מותר ואין טעון לחם: ודאי דאמר ר' יוחנן רצה בוולדה מתכפר דקסבר אדם מתכפר בשבח הקדש ולעולם אם קרב אחד מהם הוי אידך מותר: לדמהוריא· שם מקום: ולייתי בהמה· אחרת ולימא עלי תודה אפרים אותו בהמה לנודרו: ולייתי עוד בהמה אחרת לאחריות נדרו דהא עלי קאמר וחייב באחריותו ועלה על כולהם קדושה אחריות דספקא הוו להו ג' בהמות: טוב אשר לא תדור· לאסור נמי עלי דממא מאבד ולא יפרים אחרת, נודר הוא עלי דאמרי' בר"ה מה לאומר הרי עלי עולה נדבה כאומר הרי זו עולה: מתני' יביא היא ולחמה מן החולין· ולא מן המעשר דכיון דאמר הרי עלי הוי ליה דבר שבחובה וכל דבר שבחובה גמרינן לקמן דאינו בא אלא מן החולין:

א) נ"ל ובבעלים נמי נ"ק ב) נ"ל פי' נ"ק ג) נ"ל בבלאה נבעלים נ"ק ד) נ"ל ולא קדשו אלא ד' וממעטא הכי נ"ק ה) נ"ל ולמ"ש פי' ולא נמי בכתובה נ"ק ו) נ"ל מתותרי ז) נ"ל וליכא למימר נ"ק ח) נ"ל מותר תודה נ"ק ט) נ"ל והיא גופה נ"ק י) נ"ל בשבח הקדש ד"כ ההפרשה מעוברת הוה דעתיה [illegible] אבל לאחר שנתכפר ס' כן הוא גי' נ"ק

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פי"ה מהל' מעה"ק הלכה טו:

גי' נ"ק דדוקא היכא דלא מכוין כ"ל גמ' דהוי ערך קרבן ולידך ארבעים דודאי הוו חולין לא לייתי לעזרה ליכא ביניייהו והסיד ומה"ל מסיד וליקדשו להו ארבעים

ר"א אבל גרי' דהקדש פי' מפוך פי' כיון דליכא ביניייהו פי' דודאי הוי חולין ליכא לאיפרך דהוי חולין בעזרה

נ"ל לא דקשיא מתמורה הי' נ"ק

נ"ל אם שירו משייר

מסורת הש"ס

[דף פב:]

[לעיל יד' סנהדרין כב: כ"ק מב:]

[לעיל עח:]

[לעיל עח: וש"נ]

[שם עח:]

[יבמות עח: תמורה יט.]

[לעיל פ' תמורה כה: כריתות כד]

שיטה מקובצת

א) רב עולא בר אבא חליש ב) לנפינהו· חולין דף קל"א ע"א: ג) תמורה היא ולדה וא"ת ולימא אי הך דקימא תמורה היא יהא ולדה תודה והיא נמי תודה והכי אמרינן בפ' כיצד מערימין ולדה של א עולה והיא שלמים דברים קיימים היא שלמים ולדה עולה הרי זה שלמים ומפרש בגמרא משום דקסבר עובר ירך אמו הוא ואנ"ת כי אקדיש אוקדיש ולד תחילה כשני נמצן חשיבי והכי נמי נקדים תימא ולד ברישא (ויקדים) [רחזל] שם תודה על שניהם וצ"ע: ד) חיבת היא נמחק: ה) לן הוא דאמר ר"י דקסבר אם: ו) יוחנן דקסבר אדם: ז) והתורה"ע"י תוס' דף קי ע"ב: ח) חיבות אבל הכא דאיכא לכהנים שמנה נמחק: ט) שריפה אבל הכא דאיכא שמונה: י) לשיירו לקרבן בפני עצמו: יא) שבחא אבל לאחר: יב) חולין הס"ד ואח"כ מה"ד וליקדשו: יג) שמתיר פ"ה והנך הוו להו: יד) דקשיא' גליון הצריך לומר דשיטות חלוקות הן ולשיטה דהתם נמי ליכא לאפרוך קושיא דהכא דרבי חייא סבר תנאי הוא והכי כמאן דאמר אם שירו אינו משייר:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא היא ולדה תודה: (ב) רש"י ד"ה שמין אחר וכו' יש ספק ביד כהן לאוכלן ביום אחד ובעלים יכולין כנ"ל ומיהו אבל הכא דליכא לכהנים שמנה:

משנה
נוסחאות
טועה טאנם
מקבל זו עלמו
והביא תודה
מן החולין/מן
המעשר